

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ»

Галузь знань			29 «Міжнародні відносини»		Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Освітньо-професійні програми			«Міжнародні відносини та регіональні студії»		Тип дисципліни	За вибором
Обсяг:	Кредитів ECTS	Годин	За видами занять			
			Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна підготовка
	4	120	32	16	-	72

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Взаємозв'язок у структурно-логічній схемі

Для вивчення дисципліни здобувач має володіти знаннями та навичками з навчальних курсів:		Дисципліна «Міжнародні відносини на пострадянському просторі» вивчається в третьому семестрі 2 курсу. Для вивчення дисципліни здобувач має володіти знаннями та навичками з наступних навчальних дисциплін: «Історія міжнародних відносин», «Історія України».	
Онлайн курси, які можуть бути корисними для попереднього вивчення та в процесі набуття компетентностей за неформальною освітою			
Мета курсу:	поглиблене вивчення міжнародних процесів, а також проблем регіонального та субрегіонального співробітництва на пострадянському просторі.		

Компетентності, в тому числі відповідно до освітньо-професійної програми

Soft- skills / Загальні компетентності (ЗК)	Hard-skills / Спеціальні (фахові) компетентності (СК)
Передбачені стандартом: ЗК 1. – знання та розуміння предметної області спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та професійної діяльності за фахом ЗК 2. – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Передбачені стандартом: СК 1. – знання про природу, динаміку, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин СК 2. – здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному

Результати навчання (програмні результати навчання – ПРН)

Результати навчання, передбачені стандартом: ПРН-1. Демонструвати знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, еволюції, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також про природу та джерела зовнішньої політики держав і діяльність інших учасників міжнародних відносин. ПРН-3. Демонструвати знання про природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях. ПРН-5. Розуміти процес опису та оцінювання міжнародної ситуації, використання різних джерела інформації про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси. ПРН-7. Збирати, обробляти й упорядковувати великий обсяг інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав. ПРН-9. Проводити самостійні дослідження проблем міжнародних відносин із використанням наукових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів.

РН-13. Оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.
РН-18. Брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точку зору.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ			
Тема	Вид заняття	Розподіл балів	Форми та методи навчання (форми робіт, за які здобувач отримує бали)
Тема 1. Розпад СРСР та створення Співдружності Незалежних Держав	Лекція 1	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
	Семінар 1	6	Робота з джерелами та науковою літературою. Підготовка та презентація доповідей. Участь в обговоренні та дискусії
	Лекція 2	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
Тема 2. Євразійський економічний союз: особливості функціонування	Лекція 3	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
	Семінар 2	6	Робота з джерелами та науковою літературою. Підготовка та презентація доповідей. Участь в обговоренні та дискусії
Тема 3. Шанхайська Організація Співробітництва та її діяльність	Лекція 4	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
Тема 4. Інтеграційні процеси в країнах Балтії та їх наслідки для Прибалтійських республік	Лекція 5	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
	Семінар 3	8	Робота з джерелами та науковою літературою. Підготовка та презентація доповідей. Участь в обговоренні та дискусії
Тема 5. Проблема безпеки та особливості військово-політичної взаємодії на пострадянському просторі	Лекція 6	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
Тема 6. Військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі	Лекція 7	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
	Семінар 4	8	Робота з джерелами та науковою літературою. Підготовка та презентація доповідей. Участь в обговоренні та дискусії
	Лекція 8	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
Тема 7. Роль та місце пострадянських країн Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах	Лекція 9	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
	Семінар 5	8	Робота з джерелами та науковою літературою. Підготовка та презентація доповідей. Участь в обговоренні та дискусії
	Лекція 10	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
Тема 8. Центральна Азія – економічна та політична роль регіону в світовій геополітиці	Лекція 11	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
	Семінар 6	8	Робота з джерелами та науковою літературою. Підготовка та презентація доповідей. Участь в обговоренні та дискусії
	Лекція 12	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
Тема 9. Закавказзя та його роль у системі міжнародних відносин	Лекція 13	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
	Семінар 7	8	Робота з джерелами та науковою літературою. Підготовка та

			презентація доповідей. Участь в обговоренні та дискусії
	Лекція 14	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
Тема 10. Позарегіональні актори на пострадянському просторі	Лекція 15	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
	Семінар 8	8	Робота з джерелами та науковою літературою. Підготовка та презентація доповідей. Участь в обговоренні та дискусії
	Лекція 16	-	Лекція-візуалізація (Power Point), бесіда, розповідь, пояснення
Підсумковий контроль знань		40	Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Структура екзаменаційної роботи: 3 теоретичних питання, які містяться в екзаменаційному білеті. Максимальна кількість балів за відповідь на перше запитання екзаменаційного білету – 15 балів, друге запитання – 15 балів, третє запитання – 10 балів (усього – 40 балів). У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку. У разі настання / подовження дії обставин непереможної сили (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти надається можливість скласти екзаменаційну роботу в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Міжнародні відносини на пострадянському просторі».
Додаткові бали в рамках неформальної освіти			Участь у наукових конференціях, підготовка наукових публікацій, проєктна робота тощо.

СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ І КОНТРОЛЮ (дистанційний курс) –

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні журнали для поглибленого вивчення дисципліни

- 1) Актуальні проблеми міжнародних відносин
- 2) Актуальні проблеми політики
- 3) Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Серія: Міжнародні відносини
- 4) Вісник Львівського національного університету. Серія: Міжнародні відносини
- 5) Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Караїзна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм»; Серія «Історія»
- 6) Зовнішні справи

1. Бжезинский З. Великая шахматная доска. М.: Международные отношения, 2005. 256 с.
2. Бульвінський А.Г. Таджикистан в геополітичній структурі Центральноазійського регіону: історичний аспект // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 5 – 22.
3. Голубев С. Очерки политической истории стран «ближнего зарубежья»: республики бывшего СССР в 1989 – 2009 гг. – Тверь, Ариадна, 2010. – 768 с.
4. Добровольська А.Б. Трансформація суспільно-політичного середовища Молдови як чинник формування її зовнішньополітичного курсу: результати парламентських виборів 2019 р. // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 91 – 109.

7) Стратегічні пріоритети	5. Ляшенко Т.М. Регіональні організації та структури в Центральній Азії: співробітництво чи суперництво? // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 117 – 125. Ткаченко І.В. Історичні чинники зовнішньополітичної орієнтації Азербайджану // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 43 – 53. 6. Онацький М.Ю. Республіка Таджикистан у системі міжрегіонального співробітництва на початку ХХІ ст. // Бізнес Інформ. 2019. № 5. С. 43 – 49. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-5_0-pages-43_49.pdf 7. Онацький М. Ю. Соціально-економічні перетворення в Естонії в пострадянський період: досвід модернізаційних змін // Бізнес Інформ. 2020. № 12. С. 72–81. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-12_0-pages-72_81.pdf 8. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Post soveticum. К.: Знання, 2010. 488 с. 9. Орлова Т.В. Культурно-історичні передумови формування зовнішньої політики сучасної Естонії // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 32 – 43. 10. Регіонаознавство /Заг. ред. акад. НАН України Л.В Губерського, В.А. Смоля. К.: Київ ун-т., 2014. – 642 с. 11. Фомін С.С. Зовнішня політика Узбекистану // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 53 – 65. 12. Чекаленко Л. Китайський чинник у пострадянських азіатських країнах / Л. Чекаленко // Зовнішні справи. 2017. 8 грудня. URL: http://uaforeignaffairs.com/en/expert-opinion/view/article/kitaiskii-chinnik-u-postradjanskikh-aziatskikh-krajina-1/ 13. Bush G.W. Decision points. New York, Broadway: Paperbacks. 2010. 497 p. 14. Clinton B. My life. New York, Alfred A. Knopf. 2004. 957 p. xliii. 15. Lind M. Made in Texas. George W. Bush the Southern Takeover of American Politics. New America books. 2003. 201 p. 16. Powel C., Persico J. E. My American journey. New York, Ballantine books. 640 p. 17. Rice C. No higher honor. A memoir of my years in Washington. New York, Broadway: Paperbacks. 765 p.
---------------------------	---

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу. Перескладання заліку відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Якщо студент відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації.
- Здобувачі вищої освіти мають слідувати принципам академічної доброчесності. У разі виявлення факту плагіату у виконаних роботах здобувач отримує за завдання 0 балів.
- Передбачено перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Для зарахування теми або частини теми здобувач надає відповідний сертифікат,

де зазначені результати навчання та обсяг курсу (модуля) у годинах (кредитах ЕКТС). Передбачається зарахування результатів навчання у разі, якщо здобувач вищої освіти прослухав аналогічний курс (або його частину) у будь-якому університеті України або Європи, був учасником міжнародних проєктів Жан-Моне модуль, К1, у межах якого вивчалась така ж дисципліна (його частина), або слухачем такого ж дистанційного курсу на платформі «Prometheus», Coursera та інших, і при цьому має підтвердження – сертифікат про результати навчання (оцінку).

КРИТЕРІЇ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Усний виступ, презентація, дискусія, відповіді на питання	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; виявляє творчі здібності; здатен самостійно ставити та вирішувати завдання; самостійно знаходити та використовувати матеріал; вільно самостійно та аргументовано викладає його під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; демонструє вміння самостійно робити висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь обов'язково супроводжується інформативною презентацією	7 – 8
	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію; зроблені аргументовані висновки; студент активно працює протягом усього семінарського заняття; демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом; здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь супроводжується презентацією.	6
	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом; обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; вміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити та розв'язувати завдання; самостійно оцінює життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; відповідь супроводжується презентацією; під час відповідей на додаткові запитання мають місце деякі неточності.	5
	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності; студент припускається помилок, відповідаючи на додаткові питання; відповідь супроводжується презентацією, в оформленні якої присутні помилки.	4
	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом; студент в цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.	3
	Відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає їх зміст під час усних виступів та письмових відповідей; недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому неточності; відповіді на запитання містять логічні та фактографічні помилки; відповідь не супроводжується презентацією	2

	Студент демонструє фрагментарні знання; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки; відповідь не супроводжується презентацією.	1
	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.	0
Самостійна робота		
Тема 1	Підготовка до усного опитування з теми «Розпад СРСР та формування Співдружності Незалежних Держав» з наступних питань: Розпад СРСР та його наслідки. Місце пострадянських країн у сучасних міжнародних відносинах. Створення СНД: причини, структура, інституційно-правові засади, еволюція.	8 годин
Тема 2, 3	Підготовка до усного опитування з тем «Євразійський економічний союз: особливості функціонування» та «Шанхайська Організація Співробітництва та її діяльність» з наступних питань: Міжнародні інтеграційні проекти на пострадянському просторі. Євразійський економічний союз: спроби лібералізації зовнішньої торгівлі та їх наслідки. Митний союз: причини створення, сутність проекту, основні учасники. Шанхайська Організація Співробітництва: причини, мета, завдання. Структура та інституційно-правові засади функціонування ШОС. ШОС: проблеми та перспективи розвитку. Шанхайська Організація Співробітництва: механізми прийняття рішень.	14 годин
Тема 4, 5	Підготовка до усного опитування з теми «Євроінтеграційні процеси в країнах Балтії та їх наслідки для Прибалтійських республік. Проблема безпеки та особливості військово-політичної взаємодії на пострадянському просторі» з наступних питань: Євроінтеграційні процеси в Прибалтійських республіках у пострадянський період. Особливості соціально-економічної модернізації в Литві, Латвії та Естонії та спроби створення єдиного економічного простору в регіоні. Вступ до ЄС і НАТО та їх наслідки для Прибалтійських країн. Відносини у сфері безпеки та особливості військово-політичної взаємодії на пострадянському просторі: етапи еволюції. Військово-політичне співробітництво в рамках СНД. Проблема існування російських військових об'єктів на території країн пострадянського простору. ОДКБ: причини створення та основні завдання.	13 годин
Тема 6	Підготовка до усного опитування з теми «Військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі» з наступних питань: Конфлікт у Нагорному Карабаху: причини, перебіг, наслідки. Військово-політичні конфлікти в Абхазії та Південній Осетії та спроби їх вирішення. Придністровський конфлікт та проблема етнічних меншин у Молдові. Зони етнічного протистояння в Центральній Азії. Військові, політичні та дипломатичні механізми врегулювання збройних конфліктів.	5 годин
Тема 7	Підготовка до усного опитування з теми «Роль та місце пострадянських країн Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах» з наступних питань: Трансформація зовнішньополітичного курсу Російської Федерації у пострадянський період. Геополітична роль Росії в Євразії. Україна в системі міжнародних відносин на пострадянському просторі. Геополітичне становище Білорусії та зовнішньополітичний курс республіки в умовах незалежності. Республіка Молдова – зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні пріоритети.	8 годин
Тема 8	Підготовка до усного опитування з теми «Центральна Азія – економічна та політична роль регіону в світовій геополітиці» з наступних питань: Основні вектори зовнішньої політики Казахстану в пострадянський період. Геополітична роль та зовнішньополітичний курс Узбекистану в умовах незалежності. Особливості	8 годин

	міжнародного співробітництва Таджикистану в 1990-х – на початку 2000-х рр. Киргизстан – зовнішні пріоритети країни в пострадянський період. Туркменістан: зовнішньополітична концепція та економічне співробітництво в період незалежності.	
Тема 9	Підготовка до усного опитування з теми «Закавказзя та його роль у системі міжнародних відносин» з наступних питань: Стратегічне та геополітичне значення Закавказзя. Закавказький регіон та формування транзитних маршрутів енергоносіїв до Європи. Особливості зовнішньополітичного курсу Вірменії. Азербайджан: основні вектори зовнішньої політики країни. Трансформація зовнішньополітичного курсу Грузії в пострадянський період. Інтеграційні проекти Грузії.	8 годин
Тема 10	Підготовка до усного опитування з теми «Позарегіональні актори на пострадянському просторі» з наступних питань: США та пострадянські країни. КНР як економічний та геополітичний фактор на пострадянському просторі. Туреччина: регіональний центр впливу в Закавказзі та у Центральній Азії. Зміцнення економічних позицій Європейського Союзу в пострадянських країнах.	8 годин
	Разом	72 години